

KIRKLARELİ EKONOMİSİNDE İSTİHDAMA DAYALI BÖLGESEL UZMANLAŞMANIN GELİŞİMİ (2007-2017)

Murat ÇİFTÇİ

Doç. Dr., Trakya Üniversitesi, İİBF, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü

murataciftci@trakya.edu.tr | ORCID: 0000-0002-6277-6360

Özet

İllerin içsel büyüme dinamiklerinin tespiti, bölgesel büyüme stratejilerinin geliştirilmesinde oldukça önemlidir. Kırklareli istihdam toplamı içerisinde tam uzmanlaşma, yüksek uzmanlaşma ve uzmanlaşma başlangıcına ulaşan faaliyet alanlarındaki istihdamın tespitine odaklanılmıştır. Sınama bulgularına göre bölgesel uzmanlaşmanın gerçekleştiği faaliyet kollarına mı yoksa henüz uzmanlaşma sınırının altındaki faaliyet alanlarına mı odaklanılması gerektiğinin tespitiyle içsel büyüme stratejilerinin oluşturulmasında üst çerçevenin oluşturulması amaçlanmaktadır. Çalışmada ilk olarak 2007-2017 arasında faaliyet alanlarındaki bölgesel uzmanlaşma katsayıları hesaplanmıştır. İkinci aşamada uzmanlaşma katsayılarına göre gruplamaya gidilip, grup içerisindeki istihdam hacmi toplanıp, il istihdamı içerisindeki payları tespit edilmiştir. Üçüncü aşamada uzmanlaşma katsayı değerleri ile faaliyet alanlarındaki istihdam hacmi arasında korelasyon analizi yapılmıştır. Elde edilen bulgular, 2007-2017 arasında 3-7 arasında faaliyet alanında tam uzmanlaşmanın varlığını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Bölgesel uzmanlaşma, bölgesel kümelenme, bölgesel iktisat, bölge planlama, bölgesel iş piyasası.

Bilgilendirme: Bu makale yazar tarafından 29.11.2018 tarihinde Kırklareli Üniversitesi ev sahipliğinde düzenlenen Bölgesel Kalkınma ve Üniversitelerin Rolü: Kırklareli'nin Geleceği Sempozyumu'nda sunulan "Kırklareli' de Faaliyet Gruplarına Göre İstihdamda Bölgesel Uzmanlaşmanın Gelişim Analizi (2008-2016)" başlıklı tebliğin genişletilmiş, geliştirilmiş ve güncelleştirilmiş versiyonudur.

Etik Beyanı: Bu çalışma "Araştırma ve Yayın Etiği" değerlerine uygun olarak hazırlanmıştır.

DEVELOPMENT OF REGIONAL SPECIALIZATION BASED ON EMPLOYMENT IN THE KIRKLARELI ECONOMY (2007-2017)

Abstract

Determining the internal growth dynamics of the provinces is very important in developing regional growth strategies. Within the total of Kırklareli employment, the focus is on the determination of employment in the fields of activity that have reached the full specialization, high and beginning of the specialization. According to the findings of the test, it is aimed to establish the upper framework in the formation of the internal growth strategies by determining whether to focus on the branches of activity where regional specialization takes place or the fields of activity that are still under the specialization limit. In the study, regional specialization coefficients and correlation coefficients are calculated. As a result of the statistical applications, it is observed that the coefficient value of 3 and above varied between 3 and 7.

Keywords: Regional specialization, regional cluster, regional economics, regional planning, regional labour market.

Acknowledgement: This study is revised version of the text presented at Congress of the Regional Development and Role of Universities: the Future of Kırklareli in 29 November 2018.

Ethics Statement: This study has been prepared in accordance with the values of "Research and Publication Ethics".

Giriş

Bölge ekonomileri, özellikle neoliberal dönemde ön plana çıkmıştır. Yerel ekonomilerin ön plana çıkışında bölgesel birimlerin içsel büyüme dinamiklerini harekete geçirme amacı etkilidir. Böylece kamunun regülatif fonksiyonu ile sınırlı destek ve müdahalelerin yerel ölçekte sağlanacak büyümeyi milli ölçekte kümülatif olarak sağlaması hedeflenmektedir. İçsel büyüme dinamiklerinin harekete geçirilmesinde, ülke içerisinde üstünlüğe sahip olunan ekonomik faaliyet alanlarının destekleyici etkisi oldukça önemlidir. Çünkü belirli bir olgunluğa ulaşarak diğer bölgelere göre üstünlüğün olduğu faaliyet alanlarında genişlemeyi tesis etmek, yeni oluşan veya oluşturulmaya çalışılan bir faaliyet alanında üstünlük kazanmaya göre daha kolaydır. Dolayısıyla bölgesel birimdeki faaliyet alanları içerisinde milli ölçekteki üretime göre bölgesel uzmanlaşmanın tespiti, içsel büyüme dinamiklerini harekete geçirmeye ilişkin karar alma sürecinde önemli bir veri edinimi oluşturmaktadır.

Bölgesel uzmanlaşmanın tespiti çeşitli açılardan ele alınarak gerçekleştirilebilir. Faaliyet alanındaki üretim hacmi, ihracat miktarı, vergi hasılatı gibi parametreler gösterge olabilir. Ancak bu ve benzeri verilerin gösterge kabiliyetlerinde çeşitli sınırlamalarla karşılaşılır. Örneğin üretim hacmi ülke bütününe göre yüksek olduğu halde, o faaliyet alanındaki üretimin ara mal özelliği göstermesi durumunda, elde edilecek sonuçlar verimliliği gösterme kabiliyetinden yoksun olacaktır. Ayrıca yöresel ürün imalatında da bu sorunla sıklıkla karşılaşılır. Tek veya birkaç alanda baskın olan üretim, sanki ülke içerisinde ciddi bir gelişmişliğin var olduğu hissi verebilir. Örneğin koyun varlığının fazla oluşu ve hayvancılık dışındaki faaliyet alanlarının sığ oluşu, bir bölgesel birimin üretim hacminde belirleyici ağırlığa ulaşabilir. Bu noktada da özellikle nüfus etkisi, bölgesel gelişmişliğin üzerinde örtü özelliği gösterebilecektir. Düşük verimliliğe rağmen yüksek nüfus hacminin varlığı, üretim hacmine dayalı karşılaştırmaların anlamlılığını sınırlayacaktır. Keza faaliyet alanındaki ihracat hacmi bölgesel birimde çok yüksek olsa bile, toplam üretim açısından aslında çok sığ bir üretim hacmine sahip olabilecektir. Neticede ihracattaki yığılma ülke genelindeki iç tüketime yönelik gerçekleştirilen üretim yapısıyla ayrılmadan dolayı kaynaklanabilir. Vergi hasılatı da işletme merkezlerinin bulunduğu ve çoğu zaman reel üretimin gerçekleştirilemediği bölgesel veya milli ölçekteki coğrafi merkezlerin suni şekilde öne çıkmasına yol açabilecektir. Hâlbuki faaliyet alanındaki çalışan sayısına dayalı olarak tespit edilecek bölgesel uzmanlaşma düzeyi, arz edilen manipülatif etkenlerden arındırılmış olur. Çünkü formel istihdam hacmine dayalı uzmanlaşma tespitinde ülke bütünündeki hem genel hem de faaliyet alanındaki formel istihdam hacmine göre karşılaştırmalı olarak yığılma şiddetine erişim imkanını tanımaktadır.

Kırklareli ilinin genel sosyoekonomik özellikleri incelendiğinde, 2018 yılı itibarıyla nüfusunun yaklaşık 381 bin kişi ile 81 il içerisinde 54. sırada yer aldığı görülmektedir. İlin tarım üretiminde yaklaşık 1,71 milyar TL'lik üretimle 49. sırada, sanayi üretiminde 7,1 milyar TL'lik üretimle 27. sırada, 6,1 milyar TL'lik hizmetler sektöründeki üretimiyle de 48. sırada olduğu görülmektedir. 14,9 milyar TL'lik yıllık Gayri Safi Katma Değeri ve 16,6 milyar TL'lik GSYİH hacmiyle de ülke bütünü içerisinde 36. sırada yer almıştır (TÜİK, <https://biruni.tuik.gov.tr/>).

Dikkat edilecek olursa ilin ülke içerisindeki nüfus sırasına göre her üç sektörde de toplam üretim hacmi ile GSYİH düzeyinde yüksek performansa sahip olduğu görülmektedir. Bunun sonucu olarak 2018 yılında kişi başına düşen tarım üretimi 4,741 TL'lik üretim değeriyle 26. sırada, sanayi üretimi 19,632 TL'lik üretim değeriyle 7. sırada, hizmet sektörü 16,919 TL'lik üretim değeriyle 28. sırada yer almıştır. Kişi başına düşen gayri safi katma değer 41,292 TL'lik üretim değeriyle ve GSYİH da 46,110 TL'lik hacimle 11. sırada yer almıştır. Dolayısıyla Kırklareli küçük nüfuslu bir il olmasına karşılık yerel ekonomi açısından ülke içerisinde en verimli üretime sahip iller arasında yerini almıştır. Bu özelliği Kırklareli'nin içsel büyüme dinamiklerini harekete geçirme potansiyelinin yüksek olduğunu desteklemektedir. Çünkü tek bir sektörde de kalmayıp tüm sektörlerde nüfus hacmiyle orantısız üretimin gerçekleştirildiği bir il konumundadır. Bu çalışmanın hazırlanmasındaki çıkış noktası da, Kırklareli ilinde ülke bütününe göre ekonomik faaliyet alanlarındaki bölgesel uzmanlaşma düzeylerine dayanarak, ilin ülke bütünü içerisinde güçlü olduğu iktisadi faaliyet alanlarının tespiti. Böylece Kırklareli için oluşturulacak içsel büyümeyi destekleyecek plan ve projeler için il potansiyelini analiz etme anlamında girdi sağlamaya katkı sağlanabilecektir.

1. Bölgesel Uzmanlaşma, Bölgesel Uzmanlaşma Katsayısı ve İlgili Literatür

Alfred Marshall, dışsal ekonomilerin sanayi sektörü bazında olmayıp iş kolu düzeyinde gerçekleştiğini, bu ekonomilerdeki bölgesel kümelenmenin doğal kaynaklar etrafında olmayıp güçlü tedarikçi ağı, coğrafi iş piyasası ve bilgi yayılımını destekleyen endüstrinin olması koşullarına bağlı olduğunu ifade etmiştir (Krugman ve Obstfeld, 2003, s. 147). Bölgesel kümelenmeyi faktör fiyatları belirlemekte olup, firmalar en uygun faktör

fiyatlarının olduğu bölgelere yönelmektedir (Schmutzler, 1999, s. 356). Günümüzde Çin gibi gelişen ülkelerdeki bölgesel kümelenme, tıpkı 19. yüzyılda İngiltere’de olduğu gibi ihracata dayalı olarak gerçekleşmektedir (Krugman, 2011, s. 6). Nakliye maliyetlerindeki düşüş ve küresel ekonomik entegrasyon, bölgesel kümelenmelerin artışı desteklemekte olup küreselleşmeyle bölgesel uzmanlaşmanın birbirini beslediği sonucuyla karşılaşmaktadır (Fujita vd, 1999, s. 319). Küresel entegrasyonun bölgesel uzmanlaşma üzerindeki etkisinin dayandığı teorik karmaşıklık, doğal kaynakların yanı sıra faktör maliyetlerinin üretim yeri seçişinde tek başına etkiye sahip olmayıp, ekonomik aktörlerin tek bir mutlak rasyonellikten hareket etmediklerini göstermektedir. Kişiler ve kurumlar arasındaki sosyal ağlar, karşılıklı bilgi alış veriş ve güven, ilişkişel düzlemde ekonomik coğrafyanın şekillendiricileri arasına girmesine yol açmıştır (Sunley, 2008, s. 3-4).

Bölgesel uzmanlaşmanın tespitinde lokasyon katsayısı tekniği kullanılmaktadır. Lokasyon katsayısı tekniği 1939 yılında Florence tarafından geliştirilmiştir (Figueiredo ve Diğ., 2009, s. 856). Bu katsayıyla bir bölgedeki sektörel yığılma düzeyi tespit edilmekte olup katsayı değerinin 1’e eşit olması, söz konusu bölgedeki sektörel yığılmanın ülke bütünündeki sektörel ağırlıkla aynı olduğunu ifade etmektedir. Şayet katsayı değeri 1’i aşarsa bölgedeki sektörel yığılma, ülke bütünündeki sektörel ağırlığın üzerindedir. Eğer katsayı değeri 1’in altında kalırsa ülke bütünündeki sektörel ağırlığın altında kaldığı anlaşılmaktadır. Katsayı değerinin 1’in üzerinde olmasıyla bölgenin, ülke içerisindeki diğer bölgelere göre o sektördeki bölgesel uzmanlaşmaya sahip olduğu anlamına gelmektedir (Hildebrand ve Mace, 1950, s. 243). Katsayının hesaplanmasıysa denklem 1’de gösterildiği gibidir:

$$LQ_{i,j} = \left(\frac{E_{i,j}/E_{i,n}}{E_j/E_n} \right) \quad [1]$$

$LQ_{i,j}$ lokasyon katsayısını, $E_{i,j}$ j bölgesindeki i iktisadi faaliyet alanında mevcut olan istihdam hacmini, $E_{i,n}$ ülke bütününde i iktisadi faaliyet alanındaki istihdamı, E_j j bölgesindeki toplam istihdamı, E_n ülke bütünündeki toplam istihdamı sembolize etmektedir (Brantingham ve Brantingham, 1998, s. 268). Katsayı değerine göre bölgesel uzmanlaşma düzeylerinin sınıflandırmasında eşik katsayı değerleri temel alınmaktadır. Buna göre bölgesel uzmanlaşma başlangıcının ilk kanıtı, en az 1,25’lik katsayı değerine ulaşılmasıyla oluşacaktır (Bergman ve Feser, 1999). Ancak bölgede güçlü bir bölgesel uzmanlaşmanın olması için en az 2 değerine ulaşılması gerektiği ifade edilmektedir (Groff, 2011; Franco vd, 2014; Li, 2015; Yuanyuan ve Bingliang, 2017). Hatta tam bölgesel uzmanlaşmanın oluşması için 2 değerinin yeterli olmayacağı, en az 3 değerine ulaşılması gerektiği ifade edilmektedir (Malmberg ve Maskell, 2002, s. 436). Literatürdeki kesim noktaları hakkındaki kanaate dayanarak kesim noktalarına göre bölgesel uzmanlaşma düzeyini dört grupta sınıflandırmak mümkündür (Çiftçi, 2018, s. 557):

- $LQ < 1,25$ => Bölgesel uzmanlaşma gerçekleşmemiştir;
- $1,25 \leq LQ < 2,00$ => Bölgesel uzmanlaşma başlamıştır;
- $2,00 \leq LQ < 3,00$ => Bölgesel uzmanlaşma düzeyi yüksektir;
- $LQ \geq 3,00$ => Bölgesel tam uzmanlaşma mevcuttur

Yerli literatürdeki çalışma örneklerinden bazıları ve odaklandıkları konular şunlardır: Dinçer (2007) çalışmasında Türkiye’deki kırsal yerleşimlerin dört ana sektördeki istihdama dayalı sektörel yığılmalarını analiz etmiştir. Karakayacı (2010) çalışmasında, illerin imalat sanayindeki kümelenmesini uzmanlaşma katsayısı tekniğiyle tespit etmiştir. Karakayacı ve Dinçer (2012) çalışmalarında, makine imalat sanayindeki çalışan ve firma sayılarına göre bölgesel uzmanlaşma düzeylerini analiz etmişlerdir. Ergen ve Oğuz (2018) çalışmalarında Yozgat’taki sanayi kümelenmesinin 2006-2016 arasındaki gelişimini incelemişlerdir. Şahin vd (2018) çalışmalarında düzey 2’ye göre bilgi yoğun iş hizmetleri kapsamında yer alan on faaliyet alanındaki istihdamda bölgesel uzmanlaşmanın tespitini gerçekleştirmişlerdir. Urhan ve Sandal (2019) çalışmalarında düzey 2’ye göre tekstil sektöründeki bölgesel uzmanlaşmanın; Aslan (2019) çalışmasında, İstanbul’da eğitim düzeyine göre ipotekli konut alanlardaki bölgesel yığılmaların tespitinde bölgesel uzmanlaşma yaklaşımından yararlanmışlardır.

Uluslararası literatürdeki çalışma örneklerinden bazıları ve odaklandıkları konular şunlardır: Morissey (2016) çalışmasında İrlanda’daki BMW bölgesel birimindeki endüstriyel uzmanlaşma ve kümelenmeyi analiz etmiştir. Gómez- Zaldíva vd (2017) çalışmalarında Meksika’daki bölgesel endüstriyel uzmanlaşmanın gelişimini tespiti odaklanmıştır. Sridhar (2017) çalışmasında Hindistan’daki yirmi yıllık süreçteki ekonomik değişimi istihdama dayalı bölgesel uzmanlaşma yaklaşımıyla ele almıştır. Graziono vd (2019)

çalışmalarında Great Lakes etrafındaki sektörel kümelenmenin tespitinde istihdama dayalı uzmanlaşmayı analiz etmişlerdir. Pal (2019) çalışmalarında Hindistan'daki beş sanayi merkezinde bölgesel uzmanlaşmanın olduğu sektörleri tespit etmiştir.

2. Bölgesel Uzmanlaşma Düzeylerine Göre İstihdamın Dağılımı

Kırklareli, iktisadi faaliyet alanlarına göre bölgesel uzmanlaşmanın oldukça yüksek olduğu illerden birisidir. Kırklareli'nin iktisadi faaliyet alanına göre diğer illerden üretim faktörleri için çekim merkezi oluşunu destekleyecek bölgesel tam uzmanlaşma sınırını aşan alanlardaki istihdam ağırlığı, 2007-2017 arasındaki on bir yıllık dönemde 2015 yılındaki istisna dışında %20-25 bandında istikrarlıdır. Buna göre 2007 yılında Kırklareli'deki formel istihdamın %25,1'i bölgesel tam uzmanlaşma düzeyindeki iktisadi faaliyet alanlarında çalışırken, 2017 yılına gelindiğinde bu ağırlık %19 olarak gerçekleşmiştir. Bölgesel yüksek uzmanlaşma ve üstündeki düzeye sahip iktisadi faaliyet alanlarında çalışanların toplam formel istihdam içerisindeki ağırlığı da 2013 yılındaki istisnai durum dışında 1/3 ile 2/5 aralığında kararlılık sağlamıştır. Buna göre 2007 yılında yüksek bölgesel uzmanlaşma ve üzerindeki düzeye erişen iktisadi faaliyet alanlarında istihdam edilenlerin ağırlığı %46 olarak gerçekleşmişken, bu oran 2017 yılına gelindiğindeyse %35,2 oranındadır. Bölgesel uzmanlaşma sınırını oluşturan 1,25'lik minimum katsayı değerine ulaşan iktisadi faaliyet alanlarındaki çalışanların formel istihdam içerisindeki ağırlığı %40-50 aralığında kararlılığa sahiptir. Buna göre 2007 yılında bölgesel uzmanlaşma başlangıç sınırının üzerinde olan iktisadi faaliyet alanlarında çalışanların toplam il içerisindeki formel istihdam hacmi içerisindeki ağırlığı %51,6 iken bu oran 2017 yılına gelindiğinde %41,7 olarak gerçekleşmiştir. Bölgesel uzmanlaşma başlangıcına ulaşmayan iktisadi faaliyet alanlarında çalışanların ağırlığı %50-60 aralığında kararlılığa sahiptir (Bkz. Tablo 1).

Tablo 1: Uzmanlaşma Düzeylerine Göre Formel İstihdam İçindeki Paylar (% Olarak)

Yıllar	(LQ≥3)	(LQ≥2)	(LQ≥1,25+)	(LQ<1,25)
2007	25,1	46,0	51,6	48,4
2008	23,5	34,7	49,3	50,7
2009	23,7	42,8	53,2	46,8
2010	22,1	42,9	48,6	51,4
2011	22,0	42,2	48,5	51,5
2012	24,5	32,6	45,4	54,6
2013	20,8	27,6	43,1	56,9
2014	22,8	36,5	43,4	56,6
2015	11,3	33,5	44,5	55,5
2016	21,3	34,6	47,0	53,0
2017	19,0	35,2	41,7	58,3

Bölgesel uzmanlaşma seviyelerine göre iktisadi faaliyet alanlarındaki sayısal değişim açısından konu incelendiğinde, 2008-2017 yılları arası dönemdeki değişimin incelenmesi, sınıflandırmanın eşdeğer olması açısından yerinde olacaktır. Çünkü 2007 yılında toplam 43 iktisadi faaliyet alanı ayrımı yapılmışken bu sayı 2008 yılından itibaren 88'e çıkmış ve günümüze kadar söz konusu iktisadi faaliyet alanı sayısı aynı kalmıştır. Buna göre Kırklareli'de bölgesel tam uzmanlaşmanın sağlandığı iktisadi faaliyet alanı sayısı 2008-2017 arasındaki on yıllık dönemde 88 iktisadi faaliyet alanı içerisinde 4-7 arasında değişmektedir. 2011 yılından sonra bu sayı 6-7 arasında istikrar kazanmıştır. Yüksek bölgesel uzmanlaşma ve üzerinde düzeye sahip olan iktisadi faaliyet alanı sayısı 2008-2017 yılları arasında 9-13 arasında değişmekte olup, bu sayı 2011 yılından sonra 10-12 arasında kararlılık kazanmıştır. Bölgesel uzmanlaşma başlangıcı ve üzerindeki uzmanlaşma düzeyinin sağlandığı iktisadi faaliyet alanı sayısı 2008-2017 yılları arasında 16-18 arasında son derece dar aralık bandında dalgalanan oldukça istikrarlı bir yapı göstermektedir. Dolayısıyla da bölgesel uzmanlaşma başlangıcına ulaşmayan iktisadi faaliyet alanlarının sayısı da yine 2008-2017 yılları arasındaki dönemde 70-73 aralığında gerçekleşmiştir (Bkz. Tablo 2).

Tablo 2: Uzmanlaşma Düzeylerine Göre Faaliyet Alanı Sayısı

Yıllar	(LQ≥3)	(LQ≥2)	(LQ≥1,25+)	(LQ<1,25)	Toplam
2007	3	8	12	31	43
2008	6	11	17	71	88
2009	5	9	16	72	88
2010	5	13	18	70	88
2011	4	13	17	71	88
2012	6	10	18	70	88
2013	7	10	17	71	88
2014	6	11	15	73	88
2015	7	12	16	72	88
2016	6	12	17	71	88
2017	6	12	18	71	89

Kırklareli’de bölgesel uzmanlaşma düzeylerine göre istihdam hacminde yaşanan gelişim incelendiğinde, tam bölgesel uzmanlaşma düzeyindeki iktisadi faaliyet alanlarında çalışanların sayısının 2007-2017 yılları arasındaki on bir yıllık sürede 11,1 bin kişiden 13,2 bin kişiye yükseldiği görülmektedir. Bunun anlamı %20’nin üzerinde bir istihdam artışının sağlandığıdır. İktisadi faaliyet alanı sayısının 2008 yılından itibaren istikrarlı standarda erişimi sebebiyle başlangıç yılının 2008 yılı olarak alınması durumunda, istihdam artışı %27’ye ulaşmaktadır. Yüksek bölgesel uzmanlaşma düzeyi sınırının üzerindeki istihdam hacmindeyse 2007 yılındaki 20,4 bin kişilik çalışan sayısının 2017 yılına gelindiğinde yaklaşık 4,1 bin kişilik artışla 24,4 bin kişiye yükseldiği görülmektedir. Yine istihdamdaki oransal değişim %20 civarında gerçekleşmiştir. Başlangıç yılı 2008 olarak alındığındaysa istihdam artışının %59’ ulaştığı sonucuna ulaşılmaktadır. Bölgesel uzmanlaşma sınırını aşan iktisadi faaliyet alanlarındaki istihdam değişimi 2007-2017 yılları arasında %25, 2008-2017 yılları arasında %31 olarak gerçekleşmiştir. Ancak uzmanlaşma başlangıcına ulaşamayan iktisadi faaliyet alanlarındaki istihdam hacminde yaşanan değişim 2007-2017 yılları arasında %90’a, 2008-2017 yılları arasında %82’ye ulaşmıştır. Bu dönemde ildeki formel istihdam hacminde yaşanan değişim 2007-2017 yılları arasında %56’ya ulaşmış, 2008-2017 yılları arasında bu artış %57 olarak gerçekleşmiştir (Bkz. Tablo 3).

Tablo 3: Uzmanlaşma Düzeylerine Göre İstihdam Miktarı

Yıllar	(LQ≥3)	(LQ≥2)	(LQ≥1,25+)	(LQ<1,25)	Toplam
2007	11.111	20.372	22.837	21.449	44.286
2008	10.366	15.287	21.731	22.374	44.105
2009	9.653	15.755	23.978	21.132	45.110
2010	10.590	17.232	23.336	24.718	48.054
2011	10.160	17.571	24.539	26.074	50.613
2012	13.045	13.854	24.173	29.048	53.221
2013	13.265	14.308	24.584	32.441	57.025
2014	13.777	22.061	26.272	34.201	60.473
2015	13.658	22.415	29.683	37.003	66.686
2016	13.916	26.445	30.741	34.618	65.359
2017	13.181	24.411	28.511	40.743	69.254

3. Faaliyet Alanlarına Göre Tam Bölgesel Uzmanlaşmanın Gelişimi (2007-2017)

Tam bölgesel uzmanlaşma düzeyine ulaşılan iktisadi faaliyet alanlarındaki uzmanlaşma katsayısı değeri ile iktisadi faaliyet alanındaki istihdam hacmi açısından konu incelendiğinde, 2007 başlangıç yılında üç iktisadi faaliyet alanında tam uzmanlaşmanın varlığıyla karşılaşılmaktadır. En yüksek bölgesel uzmanlaşma katsayısı değerine sahip olan iktisadi faaliyet alanı “ham petrol ve tabii gaz” olup, 222 kişilik istihdam hacmiyle katsayı değeri 13,8’e ulaşmıştır. Diğer iki iktisadi faaliyet alanından “taş, toprak, kil vs imalat” iktisadi faaliyet alanında

3.445 kişilik istihdam ile 3,8'lik katsayı değeri yakalanmış, "dokuma sanayii"nde de 7.444 kişilik istihdam hacmiyle 3,8'lik katsayı değerine ulaşılmıştır. 2008 yılı incelendiğinde, 41'den 88'e çıkan iktisadi faaliyet alanı sınıflandırması içerisinde 6'sının tam bölgesel uzmanlaşma düzeyini yakaladığı, en yüksek katsayı değerine 11,5 ile "ham petrol ve doğalgaz çıkarma" iktisadi faaliyet alanında 151 kişilik istihdam hacmiyle ulaşıldığı görülmektedir. İkinci sırada yer alan "madencilik desteleme hizmetleri" iktisadi faaliyet alanında 49 kişilik istihdam hacmi ve 8,8'lik katsayı değerinin sağlandığı görülmektedir. Diğer dört iktisadi faaliyet alanında katsayı değerleri 3-4 aralığında gerçekleşmiştir. 2009 yılına bakıldığında "ham petrol ve doğalgaz çıkarımı" iktisadi faaliyet alanındaki istihdamın bir önceki yıla göre 5 kişi azalmasıyla birlikte katsayı değerinin 10,9'a gerilediği, "madencilik destekleme hizmetleri" iktisadi faaliyet alanında 2 kişilik istihdam artışına rağmen katsayı değerinde ciddi bir düşüş yaşanarak 5,1'e indiği sonucuyla karşılaşılmaktadır. Küresel krizin etkisiyle "tekstil üretimi imalatı" ve "metalik olmayan ürünler imalatı" iktisadi faaliyet alanlarında yaşanan istihdam kaybıyla birlikte katsayı değerlerinde de bir önceki yıla göre sınırlı da olsa düşüş yaşandığı görülmektedir (Bkz. Tablo 4a).

Tablo 4a: Tam Bölgesel Uzmanlaşmanın Olduğu İktisadi Faaliyet Alanları (2007-2009)

2007			2008			2009		
Faaliyet alanı	LQ	Kişi	Faaliyet alanı	LQ	Kişi	Faaliyet alanı	LQ	Kişi
Ham Pet. & Tabii Gaz	13,8	222	Ham Pet.& Dgaz Çık.	11,5	151	Ham Pet. & Dgaz	10,9	146
Taş, Topr, Kil vs. İm.	3,8	3.445	Maden. Des. Hiz.	8,8	49	Maden. Des. Hiz.	5,1	51
Dokuma Sanayii	3,8	7.444	Tekstil Ür. İm.	4,0	6.808	İy. vd. Atık Y.H.	4,2	64
			Metalik Olm. Ür. İm.	3,8	3.234	Tekstil Ür. İm.	3,9	6.390
			Kanalizasyon	3,2	14	Met. Olm. Ür. İm.	3,7	3.002
			Diğ. Mes. Bil. & Tek. F.	3,0	110			

Küresel krizin etkilerinin hafiflemesiyle beraber yeniden istihdam artışı yaşanan iktisadi faaliyet alanlarında bölgesel tam uzmanlaşmaya ulaşan "ham petrol ve doğalgaz çıkarımı" iktisadi faaliyet alanında 15 kişilik istihdam artışına karşılık katsayı değeri 10,5'e gerilemiştir. Buna karşılık "madencilik destekleme hizmetleri" iktisadi faaliyet alanındaysa 33 kişilik istihdam artışına karşılık katsayı değeri 0,1'lik artışla 5,2'ye yükselebilmektedir. "Tekstil ürünleri imalatı" ve "metalik olmayan ürünler imalatı" iktisadi faaliyet alanlarındaysa ciddi istihdam artışları yaşanmasına rağmen sadece "tekstil ürünleri imalatı" iktisadi faaliyet alanında katsayı değeri 0,3'lük artışla 4,2'ye yükselebilmektedir. İstihdam artışları 2011 yılında bir önceki yıla göre tam bölgesel uzmanlaşmanın olduğu üç iktisadi faaliyet alanında mümkün olurken, en yüksek istihdam hacmine sahip "tekstil ürünleri imalatı" iktisadi faaliyet alanında 523 kişilik bir azalışla karşılaşılmaktadır. Katsayı değerlerindeki değişim dört iktisadi faaliyet alanından üçünde düşüş yönünde gerçekleşirken sadece "metalik olmayan ürünler imalatı" iktisadi faaliyet alanında 2010 yılındaki 3,7'lik katsayı değerini koruyabilmektedir. 2012 yılındaysa "madencilik destekleme hizmetleri" iktisadi faaliyet alanı tam bölgesel uzmanlaşma düzeyini koruyamazken üç yeni iktisadi faaliyet alanının tam bölgesel uzmanlaşma sınırını aşmıştır. "Eczacılık ve eczacılıkla ilişkili malzemeler imalatı" iktisadi faaliyet alanı "ham petrol ve doğalgaz çıkarımı" iktisadi faaliyet alanındaki bölgesel uzmanlaşma düzeyini 753 kişilik istihdam hacmiyle aşarak 12'lik katsayı değerine ulaşmıştır (Bkz. Tablo 4b).

Tablo 4b: Tam Bölgesel Uzmanlaşmanın Olduğu İktisadi Faaliyet Alanları (2010-2012)

2010			2011			2012		
Faaliyet alanı	LQ	Kişi	Faaliyet alanı	LQ	Kişi	Faaliyet alanı	LQ	Kişi
Ham Pet.&Dgaz Çık.	10,5	161	Ham Pet.&Dgaz Ç.	9,8	166	Ecz.&Ecz. İls. Mal. İm.	12,0	753
Maden. Dest. Hiz.	5,2	84	Maden. Dest. Hiz.	4,5	91	Ham Pet.&Dgaz Çık.	9,5	159
Tekstil Ürünleri İm.	4,2	7.144	Metalik Olm. Ür. İm.	3,7	3.282	Kanalizasyon	4,0	71
Metalik Olm. Ür. İm.	3,7	3.149	Tekstil Ür. İmalatı	3,7	6.621	Tekstil Ürünleri İm.	3,9	7.439
						Metalik Olm. Ür. İm.	3,7	3.377
						Bitkisel ve Hay. Ür.	3,1	1.246

2013 yılı incelendiğinde, iktisadi faaliyet alanları içerisinde “kütüphane, arşiv ve müzeler” faaliyet alanının 162 kişilik istihdam hacmiyle 15,2’lik katsayı değerine ulaşarak en yüksek uzmanlaşmaya sahip sektör konumuna eriştiği, ancak sonraki yıllarda tam bölgesel uzmanlaşma alt sınırını oluşturan 3’lük katsayı değerine bile sahip olamadığı görülmektedir. Buna karşılık önceki yıllarda da en yüksek bölgesel uzmanlaşma performansını sağlayarak göz dolduran “ham petrol ve doğalgaz çıkarımı” iktisadi faaliyet alanında hem 47 kişilik istihdam artışının yaşandığı hem de katsayı değerinin bir önceki yıla göre 5,1’lik artışla 14,6’ya yükseldiği dikkat çekmektedir. “Tekstil ürünleri imalatı” ve “metalik olmayan ürünler imalatı” iktisadi faaliyet alanlarında katsayı değerlerinin bir önceki yıla göre düştüğü, istihdam artışının sadece “metalik olmayan ürünler imalatı” iktisadi faaliyet alanında söz konusu olduğu görülmektedir. 2012 yılında tam bölgesel uzmanlaşma sınırını aşan “bitkisel ve hayvansal üretim” ile “kanalizasyon” iktisadi faaliyet alanlarında bir önceki yıla göre hem istihdam hacminde hem de bölgesel uzmanlaşma düzeyinde artış yaşanmıştır (Bkz. tablo 4c).

2014 yılına gelindiğinde 79 kişilik istihdam artışının yaşandığı 15,3’lük en yüksek bölgesel uzmanlaşma değerinin yeniden sağlandığı “ham petrol ve doğalgaz çıkarımı” iktisadi faaliyet alanında ulaşıldığı sonucuyla karşılaşılmaktadır. “Tekstil ürünleri imalatı” iktisadi faaliyet alanında bir önceki yıla göre hem istihdam azalışının yaşandığı, hem de bölgesel uzmanlaşma değerinde düşüşün yaşandığı görülmektedir. Buna karşılık “metalik olmayan ürünler imalatı” iktisadi alanı ile “bitkisel ve hayvansal üretim” iktisadi faaliyet alanlarındaysa hem istihdam artışı sağlanmış, hem de katsayı değerleri belirgin şekilde yükselmiştir. “Eczacılık ve eczacılığa ilişkin malzeme imalatı” iktisadi faaliyet alanında bir önceki yıla göre 5 kişilik sınırlı istihdam artışının, bölgesel uzmanlaşma değerinin düşüşüne engel olamadığı görülmektedir. “Bitkisel ve hayvansal üretim” iktisadi faaliyet alanında hem istihdam artışı hem de bölgesel uzmanlaşma düzeyinde yükseliş görülmüştür. Buna karşılık 2012 ve 2013 yıllarında tam bölgesel uzmanlaşma sınırını aşan “kanalizasyon” iktisadi faaliyet alanının bu defa alt sınırın altında kaldığı, buna karşılık “ormancılık ve tomrukçuluk” iktisadi faaliyet alanının 555 kişilik istihdam hacmiyle tam bölgesel uzmanlaşma alt sınırını ilk defa aştığı sonucuyla karşılaşılmaktadır (Bkz. Tablo 4c).

2015 yılında da “ham petrol ve doğalgaz çıkarımı” iktisadi faaliyet alanındaki istihdam artışı ve bölgesel uzmanlaşma değerinde yükselişin sürdüğü görülmektedir. Buna karşılık, “metalik olmayan ürünler imalatı” ile “eczacılık ve eczacılıkla ilişkili malzeme imalatı” iktisadi faaliyet alanlarında bir önceki yıla göre değişimin yaşanmadığı istihdam hacmine karşılık bölgesel uzmanlaşma düzeyinde düşüş yaşanması engellenememiştir. “Tekstil ürünleri imalatı” ile “bitkisel ve hayvansal üretim” iktisadi faaliyet alanlarındaysa hem bir önceki yıla göre istihdam hacminde hem de bölgesel uzmanlaşma değerinde ciddi azalışla karşılaşılmıştır. Önceki yıllarda tam bölgesel uzmanlaşma alt sınırını aşamayan “tütün ürünleri imalatı” ile “diğer imalatlar” iktisadi faaliyet alanlarında 900’ü aşan toplam istihdam hacimleriyle 2015 yılında ilk defa bölgesel tam uzmanlaşma alt sınırı aşılarak tam bölgesel uzmanlaşmanın sağlandığı iktisadi faaliyet alanları arasında yerlerini almışlardır (Bkz. Tablo 4c).

Tablo 4c: Tam Bölgesel Uzmanlaşmanın Olduğu İktisadi Faaliyet Alanları (2013-2015)

2013			2014			2015		
Faaliyet alanı	LQ	Kişi	Faaliyet alanı	LQ	Kişi	Faaliyet alanı	LQ	Kişi
Kütüphane, Ar&Mz.	15,2	162	Ham Pet.&D.gaz Ç.	14,6	235	Ham Pet.&D.gaz Ç.	14,6	264
Ham Pet.&D.gaz Ç.	14,6	226	Ecz.&Ecz.İl.Mal.İm	8,7	760	Ecz.&Ecz.İl.Mal.İm.	7,8	760
Ecz. & Ecz.İl.Mal.İ.	8,8	755	Metalik Olm. Ür.İ.	3,9	3.916	Metalik Olm. Ür.İ.	3,7	3.916
Kanalizasyon	3,8	99	Bitkisel&Hay. Ür.	3,5	1.714	Tütün Ür. İm.	3,5	62
Metalik Olm. Ür.İ.	3,7	3.508	Tekstil Ür. İmalatı	3,3	6.597	Diğer İmalatlar	3,3	847
Tekstil Ür. İmalatı	3,5	7.113	Ormancılık &Tom	3,2	555	Bitkisel&Hay. Ür.	3,2	1.705
Bitkisel&Hay. Ür.	3,3	1.402				Tekstil Ür. İmalatı	3,0	6.104

2016 yılında tam bölgesel uzmanlaşma düzeyinde yer alan altı iktisadi faaliyet kolu içerisinde “ham petrol ve doğalgaz çıkarımı”, bir önceki yıla göre 106 kişilik ilave istihdam artışıyla en yüksek bölgesel uzmanlaşma seviyesindeki iktisadi faaliyet alanı olma özelliğini korumuştur. Bölgesel uzmanlaşma düzeyi açısından üç iktisadi faaliyet alanında “eczacılık ve eczacılıkla ilişkili malzeme imalatı, diğer imalat, metalik olmayan ürünler imalatı” artış yaşanırken, iktisadi faaliyet alanlarından ikisinde “tekstil ürünleri imalatı, bitkisel ve hayvansal üretim” bölgesel uzmanlaşma düzeyinde düşüşün yaşandığı sonucuyla karşılaşmaktadır. Bu gelişmelere ek olarak 2015 yılında bölgesel tam uzmanlaşma düzeyinde yer alan “tütün ürünleri imalatı” iktisadi faaliyet alanının, 2016 yılında aynı performansını yeniden sağlayamadığı görülmektedir (Bkz. tablo 4d).

2017 yılında hem istihdam hacminde hem de bölgesel uzmanlaşma düzeyinde bir önceki yıla göre artış kaydedilen iktisadi faaliyet alanı “ham petrol üretimi ve doğalgaz çıkarımı” ile sınırlıdır. Buna ek olarak “ormancılık ve tomrukçuluk” iktisadi faaliyet alanıysa 2014’teki performansını yineleyerek, tam bölgesel uzmanlaşma seviyesindeki iktisadi faaliyet alanları arasına girmiştir. İstihdam azalışına karşılık “eczacılık ve eczacılıkla ilişkili malzemelerin imalatı” iktisadi faaliyet alanlarındaysa bölgesel uzmanlaşma düzeyinde artış yaşanmıştır. Buna karşılık “tekstil ürünleri imalatı” iktisadi faaliyet alanında sınırlı da olsa istihdam artışı yaşanırken bölgesel uzmanlaşma düzeyinde düşüş gerçekleşmiştir. Diğer iki iktisadi faaliyet alanında “metalik olmayan ürünler imalatı, diğer imalatlar” hem istihdam hacminde hem de bölgesel uzmanlaşma düzeyinde düşüş mevcuttur (Bkz. tablo 4d).

Tablo 4d: Tam Bölgesel Uzmanlaşmanın Olduğu İktisadi Faaliyet Alanları (2016-2017)

2016			2017		
Faaliyet alanı	LQ	Kişi	Faaliyet alanı	LQ	Kişi
Ham Petrol ve D.gaz Çıkarımı	27,5	370	Ham Petrol ve D.gaz Çıkarımı	28,2	311
Eczacılık ve Ecz. İlş. Mal. İm.	8,3	813	Eczacılık ve Ecz. İlş. Mal. İm.	9,8	1.056
Diğer İmalatlar	4,0	1.029	Metalik Olm. Ürünler İma.	3,7	4.050
Metalik Olmayan Ürünler İma.	4,0	4.088	Diğer İmalatlar	3,7	1.010
Tekstil Ürünleri İmalatı	3,2	6.103	Tekstil Ürünleri İmalatı	3,1	6.174
Bitkisel Ve Hayvansal Üretim	3,1	1.513	Ormancılık Ve Tomrukçuluk	3,1	580

Genel olarak bakıldığında Kırklareli’deki iktisadi faaliyet alanları içerisinde üçünün “ham petrol ve doğalgaz çıkarımı, tekstil ürünleri imalatı, metalik olmayan ürünler imalatı” 2007-2017 yılları arasındaki on bir yıllık dönemde tam bölgesel uzmanlaşma düzeyinde istikrarlı kaldığı görülmektedir. Bu üç iktisadi faaliyet alanına 2012 yılından itibaren “Eczacılık ve eczacılıkla ilişkili malzeme imalatı” iktisadi faaliyet alanı eklenmiştir.

4. Faaliyet Alanlarına Göre Yüksek Bölgesel Uzmanlaşmanın ve Bölgesel Uzmanlaşma Başlangıcının Gelişimi (2007-2017)

Kırklareli’de bölgesel uzmanlaşma katsayı değeri 2 ile 3 arasında değişen yüksek bölgesel uzmanlaşma düzeyinde olan faaliyet alanlarının 2007-2017 yılları arasındaki gelişimi incelendiğinde, tam bölgesel uzmanlaşma düzeyindeki iktisadi faaliyet alanlarında olduğu gibi sürekliliğin bulunmadığı görülmektedir. 2007-2013 yılları arasındaki 7 yıllık dönemde “içecek imalatı” iktisadi faaliyet alanında, farklı yıllarda olmak üzere on bir yıllık dönemin sekizinde “giyim eşyaları imalatı” iktisadi faaliyet alanında yüksek bölgesel uzmanlaşma düzeyinin tekrarlandığı sonucuyla karşılaşılmaktadır. Diğer iktisadi faaliyet alanlarında istikrarlı bir bölgesel uzmanlaşma düzeyinin korunamadığı görülmektedir (Bkz. Tablo 5).

Tablo 5: Yüksek Bölgesel Uzmanlaşmanın Olduğu İktisadi Faaliyet Alanları (2007-2017)

2007			2008			2009		
Faaliyet alanı	LQ	Kişi	Faaliyet alanı	LQ	Kişi	Faaliyet alanı	LQ	Kişi
İçki Sanayii	2,4	123	Kimyasal Ür. İm.	2,9	1.034	Kimyasal Ür. İm.	2,9	1.049
Ecza ve K. Mad. San.	2,3	1.002	Yaratıcı S, Eğl. F.	2,5	133	Bilgi Hiz. Faal.	2,6	330
Ormancılık ve Tom.	2,2	281	İçecek İmalatı	2,5	126	Giyim Eşya. İm.	2,6	4.589
Giyecek ve H. D. E. S.	2,1	4.783	Orman. ve Tom.	2,1	282	İçecek İmalatı	2,5	134
Gıda Mad. San.	2,0	3.072	Gıda Ür. İm.	2,0	3.346			
2010			2011			2012		
Faaliyet alanı	LQ	Kişi	Faaliyet alanı	LQ	Kişi	Faaliyet alanı	LQ	Kişi
Tütün Ürünleri İm.	2,6	52	İçecek İmalatı	2,4	137	Kâğıt & K. Ür. İm.	2,9	529
İçecek İmalatı	2,5	144	Kimyasal Ür. İm.	2,3	836	Maden. Dest. Hiz.	2,7	63
Bilgi Hizmet Faal.	2,2	404	Bitkisel ve H. Ür.	2,2	827	İçecek İmalatı	2,4	135
Kimyasal Ür. İm.	2,2	803	Elk. Gaz, vd. Ür. D.	2,2	1.039	Veterinerlik Hiz.	2,1	82
Elk. Gaz, vd. Ür. Da.	2,2	1.087	Kumar & M. Bah F.	2,1	212			
						2013		
Giyim Eşyaları İm.	2,1	3.924	Diğ. Mad & Taş O.	2,1	555	Faaliyet alanı	LQ	Kişi
Kumar ve M.Bahis F.	2,0	228	Giyim Eşy. İm.	2,0	3.805	Kâğıt & K. Ü. İm.	2,8	590
Gıda Ürünleri İmalatı	2,0	3.382	Orm. ve Tom.	2,0	314	İçecek İmalatı	2,4	150
			Gıda Ürünleri İm.	2,0	3.461	Orm. ve Tom.	2,0	303
2014			2016			2017		
Faaliyet alanı	LQ	Kişi	Faaliyet alanı	LQ	Kişi	Faaliyet alanı	LQ	Kişi
Kâğıt & K. Ür. İm.	2,8	642	Kâğıt & K. Ür. İm.	2,9	735	Giyim Eşya. İm.	2,9	6.948
Kütüp, Arş & Müz.	2,7	33	Ana Metal Sanayi	2,8	1.937	Bitk. & Hay. Ür.	2,7	1.394
Giyim Eşyaları İm	2,6	5.886	Tütün Ür. İmı	2,7	49	Kâğıt & K. Ür. İm.	2,7	704
Ana Metal Sanayi	2,4	1.687	Giyim Eşyaları İm.	2,7	5.935	Tütün Ür. İm.	2,6	54
Tütün Ürünleri İm.	2,3	36	Kütüp, Arş & Müz.	2,6	42	Ana Metal San.	2,5	2.047
			2015			Veterinerlik Hiz.	2,3	83
			Faaliyet alanı	LQ	Kişi			
			Kütüp, Arş & Müz.	2,9	42			
			Giyim Eşyaları İm.	2,8	6.401			
			Kâğıt ve Kâğıt Ür. İm.	2,5	602			
			Ana Metal Sanayi	2,3	1.647			
			Veterinerlik Hizm.	2,0	65			

Bölgesel uzmanlaşma katsayı değeri 1,25 ile 2 arasında olup bölgesel uzmanlaşma başlangıcının olduğu iktisadi faaliyet alanları incelendiğinde, yüksek bölgesel uzmanlaşma düzeyindeki iktisadi faaliyet kollarında yaşanan istikrarsız değişimlerin benzeriyle karşılaşılmaktadır. Buna göre 2007-2017 yılları arasındaki on bir yıllık dönemde bölgesel uzmanlaşma başlangıcı düzeyine en fazla ulaşan “gıda ürünleri imalatı” iktisadi faaliyet alanıdır. Buna karşılık on bir yıllık dönemde sadece yedi yıl bölgesel uzmanlaşma başlangıcı sağlanabilmiştir. Bölgesel uzmanlaşma başlangıcının sağlandığı “ana metal sanayi” ve “veterinerlik” iktisadi faaliyet alanlarındaysa bu süre, on bir yıllık dönem içerisinde beş yıla sınırlı kalmış konumdadır. Diğer iktisadi

faaliyet alanlarında bölgesel uzmanlaşma başlangıcına giriş-çıkışların seneden seneye değişkenlik göstererek istikrardan uzaklaştığı görülmektedir (Bkz. Tablo 6).

Tablo 6: Bölgesel Uzmanlaşma Başlangıcının Olduğu İktisadi Faaliyet Alanları (2007-2017)

2007			2008			2009		
Faaliyet alanı	LQ	Kişi	Faaliyet alanı	LQ	Kişi	Faaliyet alanı	LQ	Kişi
Elk. H. Gazı Buh. Isıt.	1,8	987	Giyim Eşyaları İm.	1,9	3850	Gıda Ür. İmalatı	1,9	3262
Metallere Müt. E.End.	1,6	742	Elk. Gaz, vd. Ür. Da.	1,9	920	Ormancılık ve Tom.	1,9	277
Tarım ve Hayvancılık	1,6	472	İy. ve Diğ. Atık Y. H.	1,8	36	Elk. Gaz, vd. Ür. Da.	1,9	961
Taş Kil ve Kum Ocak.	1,4	264	Bitkisel ve Hay. Ür.	1,7	518	Bitkisel ve Hay. Ür.	1,9	592
			Ana Metal Sanayi	1,5	898	Ana Metal Sanayi	1,5	884
			Kağıt ve Kağıt Ür. İm.	1,3	222	Diğ. Mad. ve Taş O.	1,5	344
						Bina Dışı Yap. İnş.	1,5	1903
2010			2011			2012		
Faaliyet alanı	LQ	Kişi	Faaliyet alanı	LQ	Kişi	Faaliyet alanı	LQ	Kişi
Bitkisel ve Hay. Ür.	1,9	704	Orm. ve Tomrukçuluk	2,0	314	Gıda Ürünleri İm.	1,9	3522
Orm. ve Tomrukçuluk	1,9	308	Gıda Ürünleri İm.	2,0	3461	Diğer Mad. ve Taş O.	1,9	493
Diğ. Mad. ve Taş Oc.	1,9	471	Veterinerlik Hizm.	1,8	122	Giyim Eşyaları İm.	1,8	3675
Veterinerlik Hizm.	1,8	179	Ana Metal Sanayi	1,4	1002	Elk. Gaz, vd. Ür. Da.	1,7	750
Ana Metal Sanayi	1,5	1060	Bina Dışı Yap. İnşaatı	1,4	1807	Ağaç, A Ü.& Mant. Ü.	1,6	449
			Bilgi Hizmet Faal.	1,3	262	Ana Metal Sanayi	1,4	1042
2013			2014			2015		
Faaliyet alanı	LQ	Kişi	Faaliyet alanı	LQ	Kişi	Faaliyet alanı	LQ	Kişi
Ana Metal Sanayi	1,9	1421	Gıda Ürünleri İm.	1,8	3.517			
Gıda Ürünleri İm	1,9	3614	Veterinerlik Hizm.	1,6	46	Gıda Ürünleri İm.	1,7	3.538
Veterinerlik Hiz.	1,9	53	Diğer İmalatlar	1,3	322	Bina Dışı Yap. İnş.	1,5	2.627
Giyim Eşyaları İm.	1,8	4021	Diğ. Mad. ve Taş Oc.	1,3	326	Ormancılık ve Tomr.	1,5	703
Diğ. Mad. ve Taş O.	1,7	464	2017			Ağaç, A Ü.& Mant. Ü.	1,3	400
Diğer İmalatlar	1,4	293	Faaliyet alanı	LQ	Kişi			
Ağaç, A Ü.& Mant. Ü.	1,3	410	İy. ve Diğ. Atık Y. H.	1,7	9			
2016			Kütüp, Arşiv & Müze	1,7	24			
Faaliyet alanı	LQ	Kişi	Gıda Ürünleri İm.	1,7	3.541			
İçecek İmalatı	1,9	135	İçecek İmalatı	1,5	115			
Ormancılık ve Tom.	1,7	276	Ağaç, A Ü.& Mant. Ü.	1,3	411			
Gıda Ür. İm.	1,6	3.390	Bilgi Hizmet Faal.	1,3	345			
Veterinerlik Hiz.	1,5	48	Elk. Gaz, vd Ür.. Da.	1,2	633			
Ağaç, A Ü.& Mant. Ü.	1,5	447						

5. Bölgesel Uzmanlaşma Düzeyleri İle İktisadi Faaliyet Alanlarındaki İstihdam Hacmi Arasındaki İlişki (2007-2017)

İktisadi faaliyet alanlarının bölgesel uzmanlaşma şiddetini gösteren uzmanlaşma katsayı değerleriyle iktisadi faaliyet alanlarındaki istihdam hacimleri arasında ilişkinin olup-olmaması, Kırklareli'deki bölgesel rekabetçilik gücü hakkında fikir edinmede ve buna dayalı olarak da içsel büyüme dinamiklerini harekete geçirme gücünü değerlendirmede oldukça önemlidir. Çünkü iktisadi faaliyet alanlarındaki yığılmalar istihdam hacmi yüksek olanlarda artıyorsa, ilin çekim gücü oluşturması kolaylaşacaktır. Bu kapsamda ilk olarak yıllara göre istihdam ve bölgesel uzmanlaşma ilişkisi, korelasyon analizleri vasıtasıyla gerçekleştirilerek bulgular toplu olarak sunulmuştur (Bkz. Tablo 7).

Tablo 7: Faaliyet Kollarındaki Uzmanlaşma Katsayısı ve İstihdam Hacmi İlişkisi (2007-2017)

Yıllar	Pearson Korelasyonu		Spearman Rho'su		Kendall Tau'su	
	Katsayı	Sig.	Katsayı	Sig.	Katsayı	Sig.
2007	0,192	0,218	0,704**	0,000	0,538**	0,000
2008	0,256*	0,016	0,758**	0,000	0,597**	0,000
2009	0,313**	0,003	0,729**	0,000	0,570**	0,000
2010	0,308**	0,004	0,728**	0,000	0,555**	0,000
2011	0,318**	0,003	0,722**	0,000	0,552**	0,000
2012	0,242*	0,023	0,688**	0,000	0,522**	0,000
2013	0,130	0,228	0,692**	0,000	0,528**	0,000
2014	0,209	0,051	0,684**	0,000	0,521**	0,000
2015	0,169	0,115	0,703**	0,000	0,540**	0,000
2016	0,127	0,237	0,697**	0,000	0,537**	0,000
2017	0,107	0,321	0,687**	0,000	0,533**	0,000

Elde edilen bulgular 2007-2017 arasındaki on bir yıllık dönemde sadece 2008-2012 arasındaki beş yılda düşük şiddette pozitif yönlü ilişkinin mevcut olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla istihdam hacmi ve bölgesel uzmanlaşma değerleri arasında istikrarlı ve güçlü bir ilişkinin bulunmadığı sonucuyla karşılaşılmaktadır. Pearson korelasyon analizi sonrasında, hacim-miktar ilişkisi yerine hacim-miktara göre sıralar arasındaki korelasyon tespitine odaklanılmıştır. Diğer bir deyişle 2007 için 43, sonraki yıllar içinse 88 iktisadi faaliyet alanının istihdam hacimlerine göre kendi içerisindeki büyüklük sırası ile bölgesel uzmanlaşma katsayı değerlerinin büyüklük sıraları arasındaki korelasyon analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular, iktisadi faaliyet alanlarındaki istihdam hacmindeki ve bölgesel uzmanlaşma katsayı değerindeki büyüklük sıraları arasında orta şiddette, istikrarlı ve pozitif yönlü korelasyonun mevcut olduğunu desteklemektedir.

Korelasyon analizleri ikinci aşamada bir önceki yıla göre yaşanan değişimler arasında tekrarlanmıştır. Ancak 2007 yılındaki faaliyet alanları sınıflandırmasının 2008'de değişerek 43'ten 88 faaliyet alanı ayrımına dönüştürülmesi sebebiyle 2008 yılı analiz için baz yıl olarak alınmıştır. Buna göre 2008-2009 yıllık değişimi ile 2016-2017 yıllık değişimleri arasındaki 9 yılın ikisinde düşük şiddette pozitif korelasyonun, birindeyse orta şiddette pozitif korelasyonun mevcut olduğu tespit edilmiştir. Pearson korelasyon analizi sonrasında değişim büyüklüklerinin sıraları arasındaki korelasyon analizlerindeyse dokuz yılın tamamında yıllık değişim büyüklüklerinin sıraları arasında 2009-2010 yıllık değişimindeki düşük şiddetli pozitif yönlü korelasyon istisnası dışında orta ve yüksek şiddette pozitif yönlü korelasyonun mevcut olduğu sonucuyla karşılaşılmıştır (Tablo 8).

Tablo 8: Faaliyet Kollarındaki Uzmanlaşma Katsayısındaki Yıllık Değişim İle İstihdam Hacmindeki Yıllık Değişim Arasındaki İlişkiler (2009-08/2017-16 Arasında)

Yıllar	Pearson Korelasyonu		Spearman Rho'su		Kendall Tau'su	
	Katsayı	Sig.	Katsayı	Sig.	Katsayı	Sig.
2009-08	0,284**	0,007	0,788**	0,000	0,601**	0,000
2010-09	0,107	0,322	0,389**	0,000	0,292**	0,000
2011-10	0,232*	0,029	0,661**	0,000	0,485**	0,000
2012-11	0,582**	0,000	0,812**	0,000	0,643**	0,000
2013-12	0,175	0,103	0,716**	0,000	0,528**	0,000
2014-13	0,163	0,128	0,749**	0,000	0,583**	0,000
2015-14	0,044	0,044	0,762**	0,000	0,576**	0,000
2016-15	0,153	0,155	0,838**	0,000	0,665**	0,000
2017-16	0,415**	0,000	0,620**	0,000	0,457**	0,000

Sonuç

Kırklareli, nüfus büyüklüğü açısından ülke bütünü içerisinde küçük iller arasında yer almasına rağmen, üretim açısından nüfusuna oranla yüksek performansa sahip iller içerisinde öne çıkmaktadır. Bu özelliğiyle Kırklareli, iş yapma alışkanlıkları ve kültürü açısından da öne çıkan illerden birisidir. Söz konusu özelliği, içsel büyüme stratejilerini kullanarak il ekonomisinde daha ileriye gidilmesine olanak tanıyabilecektir. Genel olarak kişi başına düşen üretim hacmindeki yüksek performansı, uygulanacak içsel büyüme stratejilerinde alt ölçekte hangi iktisadi faaliyet alanlarının temel alınacağı ya da alınması gerektiği sorularına yanıt aranmasını zorunlu kılmaktadır. Çünkü bölgesel kümelenmede öne çıkan faaliyet alanlarının bizzat kendisi çekim alanı olma özelliği gösterdiği için il ekonomisinde istikrarlı ve yüksek ivmeli büyümeyi teşvik edebileceği gibi, aynı zamanda ilişkili faaliyet alanlarında da çarpan etkisiyle büyümeyi teşvik edebileceği için ayrıcalıklı öneme sahiptir.

Gerçekleştirilen uygulamalar sonucunda ilk olarak bölgesel uzmanlaşmada Kırklareli'nin sanayi sektörü içerisinde yer alan iktisadi faaliyet alanlarında avantajlı konumda olduğunun altını çizmek yerinde olacaktır. Bilindiği üzere günümüzdeki sınai faaliyetler sadece yurt içi üretim ilişkileriyle şekillenmeyip, evrensel ölçekte ilişkiler ağında yer bulmaktadır. Diğer bir deyişle Kırklareli'deki sınai üretim içerisinde yer alan iktisadi faaliyet alanlarında görülen tam, yüksek bölgesel uzmanlaşma düzeyleri, küresel üretici olarak küresel pazarı hedef alacak bir üretim ve dağıtım stratejisini benimsemeye imkân tanımaktadır. Neticede sınai üretim için gerek alt yapı maliyetleri gerekse de başta emek olmak üzere üretim faktörleri varlığı, diğer sektörlerle göre çok daha zor temin edilebilir. Perakende ticaret alanında faaliyete geçmek için ciro hedefiyle örtüşecek bir dükkân kiralamak ya da sanal pazara dayanılacaksa internet üzerinden üyelikler edinmek çoğunlukla yeterli olmaktadır. Dolayısıyla da hizmet sektörü içerisindeki perakende ticaret gibi pek çok faaliyet alanında kuruluş maliyetleri oldukça mütevazı gerçekleşmektedir. Hâlbuki imalata yönelik bir işletmenin kuruluşu ya da kapasitesinin artırılması için gereken yatırım maliyetleri, ilave kalifiye işgücü ihtiyacı hizmet sektöründeki pek çok faaliyet alanındaki muadillerine göre son derece yüksektir. İşte Kırklareli'nin içsel büyüme stratejilerini başarılı şekilde gerçekleştirmesindeki en önemli kaynağı da bölgesel uzmanlaşmanın tarım veya hizmetler sektörü yerine sanayi sektörü içerisindeki iktisadi faaliyet alanlarına dayanmasından kaynaklanmaktadır.

İçsel büyüme stratejilerinin başarısında iktisadi faaliyet alanlarında bölgesel uzmanlaşma düzeyinin artışıyla istihdam hacimleri arasında pozitif ilişkinin olup-olmaması da bir diğer önemli noktayı oluşturmaktadır. Çünkü üretimdeki yığılma istihdam hacmi yüksek iktisadi faaliyet alanlarında gerçekleşiyorsa, kent ekonomisindeki büyümeyi de hem arz hem de iç talep dinamikli çarpan etkisiyle olumlu yönde harekete geçirecektir. Bu noktada gerçekleştirilen korelasyon analizi bulguları, Kırklareli'de bölgesel uzmanlaşmanın istihdam hacmiyle yüksek şiddette istikrarlı bir ilişki içerisinde olduğunu teyit etmemekle birlikte, zamansal değişkenliğe dayalı düşük ve orta şiddette pozitif korelasyonun varlığını göstermektedir. Ancak büyüklüğe göre sıralamalar arasında orta ve yüksek şiddette pozitif ilişkinin tespit edilmiş olması, söz konusu bölgesel uzmanlaşmanın tesadüfi olmayıp belli dozda da olsa istihdam hacmiyle bağıntısını koruyarak gerçekleştiğini desteklemektedir. Bu durumsa Kırklareli açısından oluşturulacak içsel büyüme stratejilerinin başarı şansını arttırıcı bir diğer özelliğin varlığına işaret etmektedir.

Kaynakça

- Aslan, A. S. (2019). Barınma problemine çözüm olarak sunulan ipotekli konut kredilerine erişilebilirliğin değerlendirilmesi. *Megaron*, 14(Supp.1), 177-191.
- Bergman, E. M., & Feser, E. J., (1999). *Industrial and Regional Clusters Concepts and Comparative Applications*, Regional Research Institute, West Virginia University.Morgantown, W, Va.
- Brantingham, P. L., Brantingham, P. J., (1998). Mapping crime for analytic purposes: Location quotients, counts and rates". *Crime Mapping and Crime Prevention*, 8, 263-288.
- Çiftçi, M. (2018). Türkiye'de sektörel verimliliğin analizi. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 10(1), 551-580.
- Diñer, İ. (2007). Sektörel yığılmaları kullanarak yerel potansiyeli tanımlamak ve kırsal kalkınma. *Megaron*, 2(3), 167-175.
- Ergen B., Oğuz, M.Ö. (2018). Periodic manufacturing industry clustering analysis in Yozgat using the location quotient method (2006-2016). *Planlama*, 28(2), 116-126.

- Figueiredo, O., Guimaraes, P., Woodward, D., (2009). Localization economies and establishment size: Was Marshall right after All?. *Journal of Economic Geography*, 9(6), 853-868.
- Franco, S., Murciego, A., Wilson, J. R., (2014). *Methodology and Findings Report for correlation Analysis between Cluster Strength and Competitiveness Indicators*, European Cluster Observatory Report, European Commision.
- Fujita, M., Krugman, P., Venables, A.J. (1999). *The Spatial Economy - Cities, Regions, and International Trade*, The MIT Press Cambridge, Massachusetts London, England.
- Gómez- Zaldívar, M., Mosqueda, M.T., Duran, J.A. (2017). Localization of manufacturing industries and specialization in Mexican states: 1993– 2013. *Regional Science Policy and Practice*. 9(4), 301-316.
- Graziano, M., Alexander, K.A., Liesch, M., Lema, E., Torres, J. A. (2019). Understanding an emerging economic discourse through regional analysis: Blue economy clusters in the U.S. Great Lakes basin. *Applied Geography* 105 111–123.
- Groff, E., (2011). “Exploring ‘Near’: Characterizing the spatial extent of drinking place influence on crime. *Australian & New Zealand Journal of Criminology*, 44(2), 156-179.
- Hildebrand, G. H., & Mace, A. (1950). The employment multiplier in an expanding industrial market: Los Angeles County, 1940-47. *The Review of Economics and Statistics*, 32(3), 241-249.
- Karakayacı, Ö. (2010). Ekonomik büyüme ve girişimcilik aktivitelerinde kümeleşmenin rolü: Bursa ve Konya sanayi kümeleri örneğinde karşılaştırmalı bir araştırma. *Megaron*, 5(3), 149-159.
- Karakayacı, Ö., Dinçer, İ. (2012). Sanayi kümelerinde firma özellikleri, bilgi ağları ve yenilikçilik. *Sigma*, 4, 22-36.
- Krugman, P. (2011). The new economic geography, now middle-aged. *Regional Studies*, 45(1), 1-7.
- Krugman, P.R., Obstfeld, M. (2003). *International Economics - Theory and Policy*, Sixth Edition, Addison Wesley Press, Boston etc.
- Li, R., (2015). National and regional socio-economic dependence on the fishery sector in Mainland China. *Fisheries Management and Ecology*, 22(1), 33-44.
- Malmberg, A. Maskell, P., (2002). The elusive concept of localization economies: Towards a knowledge-based theory of spatial clustering. *Environment and Planning A*, 34(3), 429-449.
- Morrissey, K. A (2016). Location quotient approach to producing regional production multipliers for the Irish economy. *Papers in Regional Science*, 95(3), 491-507.
- Pal, S. (2019). Measuring the industrial concentration and dispersal of major Indian industrial states. *Indian Journal of Economics and Development*. 7(12), 1-7.
- Şahin, M. T., Yılmaz, M. Varol, Ç. (2018). Türkiye'de bilgi yoğun iş hizmetlerinin (BYİH) 1 bölgesel uzmanlaşma örüntüsü. *DTCF Dergisi*, 58(2), 1492-1521.
- Schmutzler, A. (1999). The new economic geography. *Journal of Economic Surveys*, 13(4), 355-379.
- SGK (2008). *İstatistik Yıllığı 2007*, Ankara.
- SGK (2009). *İstatistik Yıllığı 2008*, Ankara.
- SGK (2010). *İstatistik Yıllığı 2009*, Ankara.
- SGK (2011). *İstatistik Yıllığı 2010*, Ankara.
- SGK (2012). *İstatistik Yıllığı 2011*, Ankara.
- SGK (2013). *İstatistik Yıllığı 2012*, Ankara.
- SGK (2014). *İstatistik Yıllığı 2013*, Ankara.
- SGK (2015). *İstatistik Yıllığı 2014*, Ankara.
- SGK (2016). *İstatistik Yıllığı 2015*, Ankara.
- SGK (2017). *İstatistik Yıllığı 2016*, Ankara.

SGK (2018). *İstatistik Yıllığı 2017*, Ankara.

Sridhar, K.L. (2017). Economic change and specialization in India 's cities. *Review Urban & Regional Development Studies*, 29(1), 63-87.

Sunley, P. (2008). Relational economic geography: A partial understanding or a new paradigm?. *Economic Geography*, 84(1), 1-26.

TÜİK, <https://biruni.tuik.gov.tr/>

Urhan, F. B., Sandal, E. K. (2019). Spatial patterns of Turkish textile industry: Comparative location quotient analysis for 2009 and 2015. *International Journal of Geography and Geography Education (IGGE)*, 40, 172-189.

Yuanyuan, C., Bingliang, S., (2017). Logistics agglomeration and its impacts in China. *Transportation Research Procedia*, 25, 3875-3885.

DEVELOPMENT OF REGIONAL SPECIALIZATION BASED ON EMPLOYMENT IN THE KIRKLARELI ECONOMY (2007-2017)

Murat ÇİFTÇİ

Extended Abstract

Purpose: It was aimed to analyze the relationship between additional employment creation and regional specialization levels in their fields of activity in the nine-year period between 2007 and 2017 in Kırklareli.

Significance: The determination of the internal growth dynamics of the provinces is very important for the development of regional growth strategies. According to this context, in the study, the relationship between employment in the fields of activity reaching the full specialization, high specialization and beginning of the specialization within the provincial employment total was tested. According to the test findings, an answer is sought to the question of whether to focus on the branches of activity where regional specialization takes place or areas of activity that are still under the specialization limit. Thus, the potential of providing perspective for the formation of the upper framework in the formation of internal growth strategies is the significance of the study.

Scope: In the study, firstly, regional specialization coefficients in the fields of activity between 2007 and 2017 are determined between. According to the regional specialization coefficient values obtained in the second stage, employment in the fields of activity is proportioned to total employment according to 1.25 as the beginning of specialization, 2 as the start of the high specialization and 3 as the start of the full specialization. Thus, their weight in total employment is reached according to the level of regional specialization. In the third stage, the relationship between specialization coefficient values and employment volume in the fields of activity is analyzed with the correlation coefficients.

Data Design: Datas which is subject to statistical applications are compiled from the annual statistics of SSI between 2007 and 2017.

Method: Correlation analysis and location "specialization" coefficient are used in statistical applications.

Findings: As a result of the statistical applications, it is observed that the number of fields of activity with a specialization coefficient value of 3 and above varied between 3 and 7. It is found that the number of activity fields, which constitute the high specialization limit of 2 and above, is between 8 and 13. It has been determined that the number of fields of activity that are equal or above the beginning of specialization, which is 1.25, is between 12 and 18. The number of activity areas that fall below the specialization limit varies between 31 and 73.

The volume of employment in the fields of activity above the regional specialization limit varies between approximately 10-14 thousand people for those who are above the full specialization limit. Employment in the fields of activity above the high specialization limit is between the range of 14 to 26 thousand people. The employment volume in the fields of activity, which are above the beginning of the specialization, varies between approximately 21 to 31 thousand people. In the areas of activity which are below the specialization limit, the employment volume is approximately between 21 to 41 thousand people. Accordingly, the share of employment in Kırklareli in the fields of activity above the full specialization limit in the total provincial employment between 2007-2017 ranged from 11% to 25% while the high specialization and the weight of those above are between 28% and 46%, and the weight of those who exceed the beginning of the specialization are between 42% and 53%. This rate varied between 47% and 58% for the ones who are below the specialization limit. Correlation analysis is conducted between the number of employment and the coefficients of specialization, which includes all fields of activity, as the fields of activity that are below or above the specialization limits, specialization, high specialization, and above do not show a steady improvement over the years. While Pearson's correlation analysis findings confirmed a 30% low severity and statistically significant positive relationship between 2008 and 2011, no confirmation is achieved for other years. In the Spearman and Kendall correlation analyses, which are conducted to clear the population effect, it shows that there is a moderate positive relationship for all years. In another analysis carried out to determine the correlation between changes compared to the previous year, according to Pearson coefficients, it has shown that there is a moderate intensive relationship in only one year of change and a low intensive in two years of

change. In Spearman and Kendall correlation analyses, it is concluded that there is generally a medium and high relationship.

Discussion, Conclusion and Suggestions: As a result of the situation analysis for Kırklareli between 2007-2017, according to the fields of activity of the regional specialization levels in employment, it is observed that the increase in additional employment occurred in activity fields that are specialized at various levels. In addition, there are relations between the employment volume in the fields of activity and the specialization coefficients. According to these results, the internal growth strategy supports that the fields of activity above the specialization limit should be determined as the target field of activity in practice.